

חלב מהודר

מדורנו "כלכלה וממשק" התעשר הפעם במאמר לקוח מעיתון שאינו נחשב למקצועי בענייני חקלאות, רפת וכלכלה ("יום הששי" – ד' סיון תשנ"ה) ואינו מוכר כל כך מחוץ לציבור החרדי. עם זאת ותוך קריאה חוזרת של המאמר האמור, אי אפשר להשתחרר מן הרושם שכאן מדובר בענייני כלכלה וממון. גם אם פה ושם שימשו מושגים ומונחים שרק יודעי סודות הצופן ההלכתי מסוגלים להעריך במלוא משמעותם, הלוא בדרך כלל הצליח כותב המאמר, המראיין את ידידנו הח' יעקב זליגר מרפת קב' חפץ חיים, להציג בשפה מובנת לכל את אחת היוזמות הכלכליות המרשימות בתפיסתן ובהקפן בענף ייצור-עיבוד-שיווק של חלב ומוצרים.

בדיון הפומבי על עתיד הענף והתפתחותו אנו שומעים דעות לכאן ולכאן בכל הנוגע לשמירה על מסגרת התכנון של הענף: על מכסות ייצור כאלה ואחרות, על ייצור עונתי של חלב (ומי יתקע לידינו שלא יהיה ייבוא משלים בעתות מחסור) בגלל אילוצים אקלימיים וממשקיים, על תימחור רכיבים (וטיפוח להרכב רצוי של חלב), על גודל עדרים ושותפויות בין יצרנים, על ניווד מכסות, על יעילות ייצור ורווחיותו – וכן הלאה, הרשימה כמעט אין-סופית.

קשה לבוא בטענות ליוזמת קב' חפץ חיים, מה גם שהיא נתמכת ומשולבת בן-זמנות חיצוניות ("כור"), על כך שמנצלים את ציווי ההלכה ורגשי הציבור הדתי והחרדי (לא אני המצאתי אבחנה זאת, זה מוזכר גם בגוף המאמר) כדי להשתלט על פלח שוק משמעותי. מה יש? הלקוח מבקש מוצר מסוים ולא חשובה הסיבה – אז מייצרים אותו ומוכרים לו. זה גורם לפירוק

מסגרת התכנון בענף? – קרוב לדאי, אבל לא רק יוזמה זאת. ביקשתם כלכלה חופשית ומשוחררת מכבלי בירוקראטיה מאובנת (זה הסגנון השגור בפי כלכלנים ופוליטיקאים, כאחד) – הנה יוזמה חופשית הבאה לענות על ביקוש ייחודי למדי. אף יתכן שביקוש המגזר הזה יתרחב בעקבות יוזמה זאת.

נכון שזה עלול להכביד על שמירת המסגרת התכנונית של הענף, ואולי אף לפגוע במערכת השיווק של "תנובה" – מאה מיליון ליטר בשנה לשוק הדתי/חרדי לא הולכים ברגל. אמנם, יתכן שאז פרוטינו תזכינו לאכול גרעינים ותחמיץ גם בשבוע של פסח ובזה המשקים יחסכו כמה מיליוני שקלים. בסך הכל, יוזמת חפץ-חיים באה לממש אפשרות לעשות עסק ככל היוזמות השואפות להשתחרר מכלכלה מתוכננת במטרה לשריין לעצמן פלח שוק כמה שיותר גדול. טובת כלל-הענף בהווה ובעתיד משחקת תפקיד משני בלבד בהקשר זה.

לאור המגמות המובילות להתפוררות וביטול כל מסגרת ואפילו החיונית ביותר, יש טעם ביוזמות חקיקה ייחודית לצורך עיגון אינטרס-הכלל בטווח הרחוק, ולא רק של גוף או מגזר המונחה לא במעט על ידי טובת עצמו, כאן ועכשיו וכמה שיותר. ישנן מדינות בהן ענף החלב מבוקר ומתוכנן במידה המבטיחה את קיומו ופרנסת העוסקים בו, לא יותר ולא פחות. הגיע הזמן שנלמד את הנושא על אפשרויותיו ומגבלותיו ונבטיח את עתיד יציבותו של הענף עליו אנו יושבים.

מרדכי מלען

